

Nr 191.

Av herr Hansson i Stockholm, om *skivelse till Kungl. Maj:t angående rättsskydd för alster av konsthantverk och konstindustri.*

Enligt gällande lag äro *konstslöjdsalster* (=föremål av konsthantverk och konstindustri) i egentlig mening sådana, där verkets konstnärliga och tekniska element icke låta sig åtskiljas, icke hos oss föremål för auktorsrätt, d. v. s. konstnären tillkommande, i hans individuella andliga verksamhet grundad befogenhet att i vissa i lag angivna hänseenden uteslutande förfoga över de alster, som genom nämnda verksamhet frambragts.

För vissa alster av konstslöjd har emellertid skydd anordnats genom *lagen om skydd för vissa mönster och modeller den 10 juli 1899*. Genom registrering enligt nämnda lag kan, där mönstret är nytt, mönstrets upphovsman eller han rättsinnehavare vinna rätt att med andras uteslutande begagna mönstret vid tillverkning till avsalu av alster tillhörande *metallindustrien*. Lagen avser emellertid, såsom av motiven framgår, endast *prydnadsmönster*, icke nyttighetsmönster. Under mönster innefattas jämväl modell, som i avseende på ändamålet är med mönster jämförlig. Vid ansökan om registrering erlägges viss avgift. Skyddet varar under fem år från ansökningens ingivande.

I det till grund för nu gällande lag om rätt till verk av bildande konst (Sv. förf. saml. 382, 1919) liggande, av *särskilt tillkallade sakkunniga* utarbetade, år 1914 avgivna *förslag* till lagbestämmelser om konstverksskydd hade sådan lydelse av lagen föreslagits, att konstverksskyddet utsträcktes att omfatta även konsthantverkets och konstindustriens alster.

I det förslag till lag om rätt till verk av bildande konst som Kungl. Maj:t på grundval av ovannämnda sakkunnigeförslag förelade 1919 års riksdag (prop. 3/1919) hade det av de sakkunniga föreslagna konstslöjds-skyddet uteslutits. Departementschefen anförde med avseende härå i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet, att han ansåge det icke borde komma ifråga att införa konstverksskydd för sådana arter av konstslöjd, vilkas utöfvare icke önskade sådant skydd. Med hänsyn till den i vissa fall säkerligen alldeles olösliga svårigheten att avgöra, huruvida ett föreliggande

alster vore en produkt av hantverk eller industri och då en sådan uppdelning, som av kollegium föreslagits, näppeligen låte förena sig med de allmänna grundsatserna för auktorsrätten, funne han sig emellertid icke kunna tillstyrka, att alster av konstverk och alster av konstindustri behandlades på olika sätt i skyddshänseende. Han funne därför lämpligast att helt och hållet undantaga konsthantverket och konstindustrien från skyddet. Vad de två industrigrenar anginge, vilka enligt kollegii mening borde ställas under hantverksskyddet, så funnos för guldsmidet redan nu möjlighet till skydd enligt mönsterlagen, som avsåge alster tillhörande metallindustrien, och för möbelindustrien skulle skydd kunna åstadkommas genom den nya mönsterlag, varom förslag av Kungl. Maj:t till samma riksdag framlades. (Prop. 5/1919.)

Till samma riksdag ingav undertecknad en motion, i vilken föreslogs skyddets utsträckande i enlighet med de sakkunniges förslag. Jag framhöll i denna motion, att det måste anses oriktigt att lämna landets konsthantverkare fullkomligt rättslösa, och att ett alster av konstslöjd vore i större behov av skydd än ett konstverk. Medan det i praktiken vore tämligen sällsynt att t. ex. en målning bleve föremål för olaglig kopiering, vore det tyvärr ytterst vanligt, att alster av konsthantverk på grund av den större lättheten att avbilda dem illojalt kopierades. Mot industriens invändningar mot skyddet framhöll jag, att ej alltför stor hänsyn borde tagas till dessa, då konstverksrätten vore en auktorsrätt, som skulle skydda konstnärens andliga arbete.

Första lagutskottet kunde icke dela departementschefens betänkligheter mot konstverksskyddets utsträckande. Utskottet anser det principiellt riktiga vara, att låta skyddet omfatta varje art av bildande konst. Ingen art av konstslöjden torde, enligt utskottets förmenande, bliva lidande av att sådant skydd infördes. Industriens avvisande ställning syntes icke vara tillräckligt skäl för att ställa industrien utanför skyddet.

Riksdagen beslöt i enlighet med Kungl. Maj:ts proposition.

Det ovannämnda för 1919 års riksdag framlagda förslaget till ny *mönsterlag*, varigenom mönsterskyddet utsträcktes att omfatta även träindustrien avslogs i enlighet med vad första lagutskottet hemställt av riksdagen under anhållan om utredning och förslag till ny lagstiftning om mönsterskydd byggd på grundsatsen om skyddets utsträckande till att omfatta industrien i allmänhet.

Den 7 september 1920 uppdrog Kungl. Maj:t åt hovrättsrådet Hjertén att verkställa ovannämnda, av riksdagen begärda utredning, angående mönsterlagstiftningen. Denna utredning är emellertid ännu icke slutförd, enär Kungl. Maj:t den 24 november 1922 förordnat, att utredningsarbetet från och med den 1 januari 1923 skulle vila och därefter icke upptagas utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande.

Under de senaste åren har den svenska konstslöjden erhållit ett synner-

ligen stort uppsving, tack vare det arbete som av enskilda näringsidkare och konsthantverkare nedlagts på att framställa estetiskt tilltalande varor. Uppsvinget hänför sig icke blott till lyxföremål utan jämväl till enklare varor. Emellertid har detta uppsving medfört, att mindre lojala tillverkare, i ännu högre grad än förut varit fallet, kopierat de varor, som för egen eller förlagsmäns räkning framställts av konsthantverkare, vilket medfört ekonomiska förluster och osäkerhet på det konstindustriella området.

Enligt vad jag har mig bekant, har Svenska slöjdföreningen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhållit om konstverksrättens utsträckande till konsthantverk och konstindustri. Enligt i pressen synliga uppgifter tyckas näringslivets organisationer nu ställa sig mera förstående till denna fråga, än då de sakkunniges förslag på sin tid till dem remitterades. Emellertid uttalas en önskan om att denna fråga löses i samband med frågan om ett utsträckt mönsterskydd, då det synes råda motvilja mot att hänföra all nyttighetskonst under konstverksskyddet. Det tycks sålunda finnas en allmän mening, att dessa båda lagstiftningsfrågor böra bli lösta i sammanhang med varandra och sålunda frågan om rättsskydd överhuvud för konstindustrien bli utredd. Upplyningsvis meddelas, att såväl mönsterskydd som konstverksskydd för konstslöjdsalster äro genomförda i de allra flesta kulturländer.

På grund härav får undertecknad föreslå riksdagen,

att hos Kungl. Maj:t begära utredning till nästa års riksdag ang. rättsskydd för alster av konsthantverk och konstindustri.

Stockholm den 20 januari 1924.

P. Albin Hansson.
